

מחשבות על הגיליון השלישי

"כמה זמן האדמה \ נשארת ללא נוע?
לנסע - לנסע, לנסע - לנסע - לנסע!"

מתוך "שיר הנדודים שלי" || בר הורביץ.
תרגום: גולי דולב-השילוני

טייערע ליינערס,

אנחנו שמחים להגיש לכם את הגיליון השלישי של **איבערזעץ**. בגיליון זה תוכלו למצוא מגוון רחב של תרגומים ממבחר רחב של טקסטים מאוצרות היידיש; יצירות מוכרות שזכות עתה לתרגום מחודש לצד יצירות שעבורן זו הפעם הראשונה שהן מתפרסמות בעברית. באופן דומה, גם בקרב המתרגמים והמתרגמות, השתתפו אנשים אשר מלאכת התרגום היא כבר אומנותם לצד אלה שזהו להם טבילה ראשונה והם מביאים איתם קול תרגומי חדש.

הגיליון הנוכחי עוסק בין השאר במסע על פני הזמן ועל פני האדמה, וכמו בשירו של בר הורביץ "שיר הנדודים שלי" המתפרסם בגיליון זה. השירים כולם קוראים לנו הקוראים "לנדד, לנדד, לנדד, \ לנדד בלי עכובים!" - לנדוד אל השטעטל או אל הכפר באירופה ולהיזכר בחגים, בין אם זה ב"פסח בפר" של שלום עליכם או ב"מחילה" של ה. ליוויק המעורר את זיכרונות ערב יום הכיפורים. יש גם זכרון מסוג אחר, כמו שמציע יעקב גלטשטיין בשיר "קיביה" המבקש מאיתנו לנדוד בזמן על מנת להביא אל ההווה את "בית-המדרש הסבבלי!" מאורעות ההווה משתקפות גם בסיפורו של בירשטיין המוצא את האדם "בין עצי הזית" הגיליון מציב בפני קורא העברית שאלות לגבי התרבות כאן ועכשיו - מאין היא באה ולאן היא הולכת אבל גם לאן היא יכולה ללכת. הורביץ מציע לקורא ולקוראת לא להיות נטועים במקומם - לנסוע על האדמה שם ימצאו כל אחד ואחת בוודאי "אנשים \ יזקב בלבבות!..."

גם הפעם מלאכת התרגום של היידיש הציבה בפנינו אתגרים חדשים, כמו ניבים נשכחים, משלבי שפה מגוונים שנכתבים זה לצד זה ושילובן של שפות שונות, השפעות שונות, שזלגו אל היידיש ומתוכה לשפות אחרות. כך, ב"מונולוג בסימפל יידיש" מאת אהרן צייטלין הכתוב ביידיש ואנגלית, או מה שלפעמים קוראים 'יונגליש'. כיצד ראוי למשל לתרגם משפט כמו "און ביסיידס רעדט מען אינגליש, יו נאָו / ביקאָז אָוו די ביזנעס און ביקאָז אָוו די קינדער?" בחירות מסוג זה, הנוגעות לעיתים למילים עצמן או לטון המלווה אותן ליוו את המתרגמים והמתרגמות בכל שלב ושלב עד לפרסומו כאן ואנו מקווים שתהנו מן התוצאה (או, לחלופין, שהקריאה תעורר אתכם לתרגם אחרת).

לראשונה באיבערזעץ, אנחנו מפרסמים לצד תרגומי הספרות גם תרגום אקדמי, מאנגלית לעברית, המאפשר הצצה עברית לשיח המחקרי העכשווי הנוגע לספרות היידיש. לכבוד גיליון זה בחרנו לתרגם חלקים מרכזיים מתוך "**מניפסט טייטש: יידיש, תרגום והמשגת התרבות היהודית המודרנית**" שפרסם החוקר סול נעם זרעית בשנה שעברה.

בעת זו אנו חותמים את פרויקט הדגל שלנו מהגיליון הקודם - "עכשיו הרשב" - שעסק בשירתו היידיש של חוקר הספרות בנימין הרשב. כולכם מוזמנים לעיין במסות השונות שהצטברו בחודשים האחרונים אשר נכתבו על ידי כמה מבכירי החוקרים העכשוויים הפועלים בישראל ובתפוצות במחקר היידיש ותרבותה: פרופ' שחר פינסקר, פרופ' חנה קרונפלד, ד"ר דני לוזון, ד"ר יעקב הרשקוביץ, ד"ר עירית עילם ובני משפחתו של הרשב. את מסע הגילוי והכתיבה של הרשב, כיוצר ומשמר של היידיש על תרבותה העשירה, בתוך ומחוץ לתרבות העברית, נחתום בגיליון זה עם מסתה של עורכת איבערזעץ ד"ר חנה פולין-גלאי לצד תרגום משלה לשירו הדו-לשוני של הרשב "**אָוונט אין סטעפ\ "ערב בערבה"** הפעם דווקא בתרגום לאנגלית. אין ספק כי הדיון בהרשב אינו ממצה ואנו מקווים כי עוד נשוב ונעסוק ביוצר חשוב זה בהמשך.

גיליון זה לא היה יוצא לאור בלי המתרגמים והמתרגמות שבחרו באיבערזעץ לפרסום תרגומם ובזאת לא רק חלקו איתנו יצירות עבריות חדשות אלא גם האירו פינות חדשות בספרות היידיש וסללו דרך נוספת לשיח בין שפתי בין העברית

והידיש. תודתנו לכולם ולכולן: עדי מהלאל שתרגם את "בין עצי הזית" של יוסל בירשטיין, ואת השיר העוצמתי "קיביה" של יעקב גלאטשטיין; יעד בירן, שתרגם את ה"מובולוג בסימפל יידיש" שהוזכר לעיל; מרים אגבור, שתרגמה את "מחילה", מאת ה. ליוויק; מתן חרמוני עם תרגום חדש ל"פסח בכפר" מאת שלום עליכם; גולי דולב-השילוני שחלק עמנו את התרגום שלו ל"שיר הנדודים שלי" מאת בר הורוביץ; יבגניה בצביצקי, עם תרגום חדש לשיר "אם אלך עם אהובי" של אנה מרגולין.

מקווים שתהנו מאוד וכתמיד- אנחנו שמחים לקבל את התגובות ואת המחשבות שלכם.נ.

וכמובן- את התרגומים שלכן!

האָט הנאה,

מערכת איבערזעץ

Children's dance tableau in Dutch costume, 1930, Museum of New Zealand